

สถานการณ์โคนมในประเทศไทย

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 และ 5 ประเทศไทย มีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม เพื่อผลิตน้ำนมดิบทดแทน การนำเข้า และเพื่อลดพื้นที่การเพาะปลูกพืช เนื่องจากประสบกับปัญหาด้านผลผลิต และราคา ผลจากการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ทำให้เกษตรกรหันมาสนใจเลี้ยงโคนม เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะรัฐบาลได้ประชาสัมพันธ์ด้านความรู้ ให้ความช่วยเหลือใน ด้านการเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้กำหนดนโยบาย การส่งเสริมหลัก ดังนี้

1. ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการพัฒนาโคนม โดยกำหนด เป้าหมายส่งเสริมให้เกษตรกรรายใหม่จำนวน 300 ราย เลี้ยงโคนมรายละ 5 ตัว รวมเป็นโคนม 1,500 ตัว รวมทั้งอนุมัติเงินงบประมาณสำหรับนำไปสมทบกับเงินของ ธ.ก.ส.ที่จะปล่อยสินเชื่อให้เกษตรกร และสหกรณ์ผู้ โดยเสียอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 และ 8 ต่อปี

2. ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรจำนวน 400 ราย เลี้ยงโคนมรายละ 5 ตัว ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ปี 2531-2534

เนื่องจากราคาน้ำนมดิบที่ผลิตได้ในประเทศมีราคาแพงกว่าน้ำนมดิบคั้นรูป ซึ่งน้ำนมดิบคั้นรูปนี้ได้นำเข้าทางนมผงจากต่างประเทศเป็นวัตถุดิบในการผลิต ทำให้ผู้ ผลิตนมพร้อมดื่มพยายามหลีกเลี่ยงการรับซื้อน้ำนมดิบ รัฐบาลจึงกำหนดมาตรการเพื่อ สนับสนุนอาชีพการเลี้ยงโคนม ดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้นำเข้าทางนมผงเพื่อแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่ม ต้องซื้อน้ำนมดิบใน อัตราน้ำนมดิบ : การนำเข้าทางนมผง = 20 : 1 โดยน้ำหนัก

2. ให้ผู้นำเข้านมพร้อมดื่มสำเร็จรูป ต้องซื้อน้ำนมดิบ : การนำเข้านม พร้อมดื่ม = 2 : 1 โดยน้ำหนัก

3. ให้โรงงานผลิตนมพร้อมดื่ม ใช้น้ำนมดิบ : น้ำนมคั้นรูปในอัตรา 1 : 1 และต้องเพิ่มปริมาณการรับซื้อในอัตราร้อยละ 20 ต่อปี ทุกปี

4. ให้โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิตนมผงต้องรับซื้อน้ำนมดิบที่ ผลิตภายในประเทศจาก อสค. หรือสหกรณ์โคนมต่าง ๆ หรือจากแหล่งอื่น ตามที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ความเห็นชอบ

5. ให้โรงงานผลิตนมผงต้องรับซื้อน้ำนมดิบในประเทศ ไม่ต่ำกว่าวันละ 50 ตัน ในปีแรกที่เริ่มดำเนินการผลิต และต้องเพิ่มปริมาณการรับซื้อน้ำนมดิบในอัตรา ร้อยละ 20 ต่อปี ทุกปี จนกว่าจะเต็มกำลังการผลิตจริงของโรงงาน

6. ภาครัฐบาลร่วมกับภาคเอกชนจัดทำโครงการรณรงค์เพื่อการบริโภคนม ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารนม เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนหันมาบริโภคนมเป็นอาหารเสริมมากขึ้น

7. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กำหนดให้กิจการผลิตน้ำนมดิบ การผลิตนมผง การผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ การผลิตนม ยู เอช ที เป็นกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน

จากนโยบายดังกล่าว จะเห็นว่ารัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการเลี้ยงโคนมอย่างเต็มที่ การเลี้ยงโคนมได้ขยายเข้าไปในหลายพื้นที่ ทำให้เกษตรกรที่หันมาเลี้ยงโคนมมีความเป็นอยู่ดีขึ้น

แหล่งเลี้ยงโคนม

ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงโคนมที่สำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ซึ่งมีศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกอยู่ในท้องที่ จังหวัดนครราชสีมา, สระบุรี, ลพบุรี, เชียงใหม่, เพชรบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์ แบ่งเป็น 3 เขตใหญ่ คือ

ก. อ.ส.ค.เขตหมวกเหล็ก หมายถึง ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบปากช่อง พัฒนาคมนองม่วง ชัยบาดาล หมวกเหล็ก วิหารแดง พระพุทธบาท ชัยกระดาน ลำพูนากลาง และฝ่ายงานฟาร์ม อ.ส.ค.ศูนย์จันทัก

ข. อ.ส.ค.เขตประจวบคีรีขันธ์ หมายถึง ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบปราณบุรี ชนิณดินแดง อ่าวน้อย กุยบุรี ชะอำ ห้วยสัตว์ใหญ่ และชมรมเพชรบุรี

ค. อ.ส.ค.เขตเชียงใหม่ หมายถึง ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบห้วยแก้ว สันกำแพง ออนหลวย ท่าทราย สันทราย และสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่

2. สหกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้
ก. สหกรณ์วังชาน	อ.ลาดยาว	จ.นครสวรรค์
ข. สหกรณ์นครปฐม	อ.เมือง	จ.นครปฐม
ค. สหกรณ์อยุธยา	อ.อุทัย	จ.อยุธยา
ง. สหกรณ์หนองโพ	อ.หนองโพ	จ.ราชบุรี
จ. สหกรณ์ชลบุรี	อ.บ้านบึง	จ.ชลบุรี

3. จากแหล่งอื่น ๆ หมายถึง ศูนย์และสหกรณ์ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากข้อ 1 และ 2 และเกษตรกรที่เลี้ยงโคนม ซึ่งไม่เป็นสมาชิกศูนย์และสหกรณ์ มีดังนี้ เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร พิจิตรโลก นนทบุรี กาญจนบุรี พะเยา และ โครงการชอนต้า กรุงเทพฯ

ภาวะการผลิต

สำหรับทางด้านการผลิต ในปัจจุบันจำนวนโคนมได้เพิ่มสูงขึ้นยังผลให้ปริมาณผลิตน้ำนมดิบสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจาก อสค. และสหกรณ์โคนมต่างๆ มีราคารับซื้อน้ำนมดิบเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มปริมาณผลิตมากขึ้นดังจะแสดงรายละเอียดจำนวนการเพิ่มของปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. จำนวนโคนม ในช่วงปี 2525-2531 โคนมมีจำนวนเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 27.42 ต่อปี โดยปี 2525 มีโคนมทั้งหมด 13,766 ตัว และเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนในปี 2531 มีโครีโคนมจำนวน 56,905 ตัว (ตาราง 2.1)

2. ปริมาณการผลิตน้ำนมดิบ ในช่วงปี 2525-2531 การผลิตน้ำนมดิบมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 24.39 ต่อปี โดยในปี 2525 ผลิตได้ 27,027 ตัน/ปี หรือวันละ 74 ตัน และเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จนในปี 2531 ผลิตได้ 99,448 ตัน/ปี หรือวันละ 272 ตัน (ตาราง 2.1)

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนโครีดนม และปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ ในปี 2525-2531

ปี	จำนวนแม่โค รีดนม (ตัว)	อัตราการเพิ่ม (%)	ปริมาณน้ำนมดิบ		อัตราการเพิ่ม (%)
			(ตัน/ปี)	(ตัน/วัน)	
2525	13,766	-	27,027	74.05	-
2526	19,193	39.42	36,030	98.71	33.31
2527	23,850	24.26	46,197	126.57	28.22
2528	24,578	3.05	54,560	149.48	18.10
2529	33,428	36.00	69,175	187.52	26.79
2530	47,291	41.47	79,100	216.71	14.35
2531	56,905	20.32	99,448	272.46	25.57
อัตราการเพิ่มเฉลี่ย		27.42			24.39

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (พ.ศ.2532)

3. ราคาขายน้ำนมดิบ ในปี 2525-2531 ราคาน้ำนมดิบมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เนื่องจากยังไม่มี การปรับราคามาตรฐานรับซื้อน้ำนมดิบตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา กล่าวคือ อสค.และสหกรณ์โคนมต่าง ๆ จะรับซื้อน้ำนมดิบในราคามาตรฐาน 6.00 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรแต่ละรายอาจจะขายได้ราคาสูงหรือต่ำกว่าราคา มาตรฐานทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ อาทิเช่น ความสะอาดของน้ำนม คุณภาพทางเคมีของน้ำนมดิบ และคุณภาพทางสุขศาสตร์ การที่ยังไม่มีการปรับราคามาตรฐานรับซื้อน้ำนมดิบ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตนมพร้อมดื่ม ซึ่งอาจมีผลต่อผู้บริโภคด้วย

ตารางที่ 2.2 แสดงราคาน้ำนมดิบเฉลี่ย ในปี 2525-2531

ปี	ราคาน้ำนมดิบ (บาท/กิโลกรัม)
2525	6.55
2526	6.56
2527	6.54
2528	6.52
2529	6.55
2530	6.58
2530	6.62

ที่มา : กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
(พ.ศ.2531)

4. การนำเข้าโคนมจากต่างประเทศ จากการที่รัฐบาลหันมาส่งเสริมการเลี้ยงโคนมอย่างครบวงจรอย่างจริงจัง ทำให้เกษตรกรนิยมเลี้ยงโคนมมากขึ้น แต่เนื่องจากในประเทศยังขาดแคลนโคนมพันธุ์ดี จึงมีการนำเข้าโคนมกันมากขึ้น โดยในปี 2530 มีปริมาณนำเข้า 5,043 ตัว ในปี 2531 มีการนำเข้า 5,640 ตัว

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าภาครัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการเลี้ยงโคนมอย่างจริงจัง ทางภาคเอกชน และเกษตรกรก็ได้พยายามสนองตอบนโยบายของภาครัฐบาล โดยมีการเลี้ยงโคนม และผลิตน้ำนมดิบได้มากขึ้นตามลำดับ แต่อย่างไรก็ดี การขาดแคลนน้ำนมดิบ และปริมาณโคนมในประเทศไทยยังคงสูงอยู่ ดังนั้นการเลี้ยงโคนมจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถขยายตัวได้อีกมาก และยังสามารถทำรายได้ที่ค่อนข้างสม่ำเสมอในระดับที่น่าพอใจแก่ผู้เลี้ยง เนื่องจากมีตลาดรองรับและมีราคาซื้อขายน้ำนมดิบที่แน่นอน ดังนั้นผู้ที่เลี้ยงโคนมอยู่เดิม และนักลงทุนหน้าใหม่จึงมีโอกาที่จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพนี้